

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 15 februari 1929 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lindring i arrendevillkoren för arrendatorn av kronoegendomen Hångsdala nr 16 Trädgården i Skaraborgs län.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 18 januari 1929 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 24, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att arrendatorn Georg Carlsson må, utan hinder därav att gällande arrendeavtal rörande kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Hångsdala nr 16 Trädgården i Skaraborgs län slutits efter 1921 års utgång, beredas lindring i arrendevillkoren i enlighet med de grunder, som finnas angivna i kungörelsen den 18 juni 1926 (nr 261) angående allmänna grunder för lindring i arrendevillkoren för vissa arrendatorer av kronans jordbruksdomäner.

Beträffande utredningen i ärendet tillåter sig utskottet hänvisa till berörda statsrådsprotokoll.

Enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1926 (nr 261) angående allmänna grunder för lindring i arrendevillkoren för vissa arrendatorer av kronans jordbruksdomäner kan arrendatorn å kronoegendom, som är genom domänstyrelsens försorg upplåten på arrende, av domänstyrelsen medgivas lindring i arrendevillkoren genom nedsättning i arrendeavgiften med högst en tredjedel, dock ej för tid som förflutit före arrendeåret 1926/1927. Förutsättningen för dylik lindring är, bland annat, att arrendeavtalet slutits under något av åren 1917—1921, att ansökning ingivits till vederbörande länsstyrelse före utgången av år 1926, att de kontraherade arrendevillkoren med hänsyn till rådande förhållanden befinnas oskäligt tyngande och arrendatorn på grund härav kan befaras bli urståndsatt att fullgöra sina förbindelser enligt avtalet samt att arrendatorn gjort vad av honom skäligen kan påfordras för hållande av den arrenderade fastigheten i god hävd. Där länsstyrelsen prövar sådant för åstadkommande av nödig utredning erforderligt, skall styrelsen föranstalta om ny arrendeuppskattning å fastigheten.

Av handlingarna i nu föreliggande ärende inhämtas, att ifrågavarande fastighet omfattar omkring 25.35 hektar god åker, omkring 4 hektar sådan mark av sämre beskaffenhet samt 0.35 hektar ängsmark. Fastighetens åbygg-

nader äro äldre och obekväma men hava av Carlsson, delvis mot ersättning blivt reparerade och befinna sig för närvarande i gott skick. Vid arrendep uppskattning den 2 september 1921 hade egendomen för arrendeperioden 14 mars 1923—14 mars 1943 åsatts ett årligt arrendevärde av 610 kronor. Vid arrendets utbudande å auktion den 16 juni 1922 hade Carlsson stannat för högsta anbudet med 1,650 kronor för år, mot vilket arrendebelopp han övertagit arrendet.

Då alltså avtal rörande upplåtande å arrende av nu ifrågavarande kronoegendom slutits först efter utgången av år 1921, uppfyller Carlsson icke de i ovanberörda kungörelse angivna förutsättningar för erhållande av lindring i arrendevillkoren.

I avgivet utlåtande i ärendet har statskontoret framhållit, bland annat, följande.

»Uti de skrivelser (nr 140 och 141), i vilka 1926 års riksdag anmälde, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts propositioner angående lindring i arrendevillkoren för vissa arrendatorer av till ecklesiastikt ändamål anslagen jord, respektive av kronans jordbruksdomäner, åberopade riksdagen de av sammansatta andra lag- och jordbruksutskottet i ärendena avgivna och av riksdagen godkända utlåtandena (nr 1 och 2). Rörande ett motionsvis väckt förslag, att arrendelindringen skulle kunna ifrågakomma jämväl då arrendeaftalen ingåtts år 1922, hade utskottet anfört, att utskottet visserligen hölle före, att beträffande åtskilliga under nämnda år slutna arrendeaftal föreläge sådana förhållanden, som kunde motivera arrendelindring, men att utskottet i saknad av tillräcklig utredning i detta avseende dock icke funnit sig kunna tillstyrka motionärens ändringsförslag. Utskottet ansåge sig emellertid kunna förutsätta, att Kungl. Maj:t — därest Kungl. Maj:t skulle finna omständigheterna därtill föranleda — toge ärendet i denna del under särskilt övervägande samt vidtog de åtgärder, som därtill befunnas befogade.»

Departementschefen har anfört följande.

»Av utredningen i ärendet synes framgå, att arrendeavgiften för nu ifrågavarande egendom är att anse såsom synnerligen hög. Det upplyses vidare, att sökanden är en arbetsam och duglig man, som väl hävdar egendomen, samt att hans ekonomiska ställning är svag, så att ett erläggande under årens lopp av den höga arrendeavgälden kan väntas komma att bringa honom i ekonomiskt betryck. Bekymmer härför synes hava menligt påverkat sökandens arbetsförmåga.

Även om sökanden kan sägas genom sitt höga bud vid arrendets utbudande på auktion själv vara skuld till sin belägenhet, synes dock den felberäkning, som då skedde, icke böra förhindra, att, då bärande skäl i övrigt förefinnas, en tillämpning, i anslutning till sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets nyssberörda uttalande, medgives av 1926 års kungörelse om arrendelindring i vissa fall. Detta har jämväl tillstyrkts av de flesta av de myndigheter, som yttrat sig i ärendet, ävensom av 1926 års kronojordstyckningssakkunniga, vilka vid besök på platsen tagit del av förhållandena. Såsom ovan nämnts innebär en dylik tillämpning av författningen, att en omprövning verkställes rörande arrendebeloppets skälighet, vadan frågan blir föremål för ytterligare utredning. På grund härav och enär, såsom domänstyrelsen framhållit, man här torde hava att räkna med

ett undantagsfall, vill jag tillstyrka bifall till den av domänstyrelsen i ärendet gjorda, av statskontoret biträdda hemställan.»

Såsom framgår av det föregående ställde sig 1926 års riksdag vid behandling av omförmälda allmänna grunder för lindring av arrendevillkoren till vissa arrendatorer icke avvisande mot tanken, att lindring skulle kunna ske även i arrendeavtal, som slutits under 1922, ehuru, i saknad av utredning om behovet i dylikt avseende, någon ändring i de av Kungl Maj:t föreslagna grunderna icke ansågs då böra komma till stånd. I anslutning till denna ståndpunkt och då jämväl utskottet finner starka billighetsskäl tala för att arrendatorn Carlsson beredes någon lindring i det för honom gällande arrendeavtalet hemställer utskottet,

Utskottet.

att förevarande proposition må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 15 februari 1929.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: Se utlåtande nr 9.